

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

w sprawie ze skargi A.Ż. o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w W.
z dnia 17 marca 2004 r., sygn. akt I ACa .../03 w sprawie
z powództwa A.Ż.
przeciwko N.K., S.J., Narodowemu Bankowi Polskiemu, Agencji Rozwoju
Przemysłu S.A. w W. i G.J.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 lutego 2018 r.,
zażalenia skarżącej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w W.
z dnia 30 maja 2017 r., sygn. akt I ACa .../16,

- 1) oddala zażalenie,
- 2) nie obciąża powódki kosztami postępowania
zażaleniowego,
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego
w W. na rzecz radcy prawnego M.

M. kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Powódka A.Ż. domagała się wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w W. z dnia 17 marca 2004 r. wydanym w sprawie z jej powództwa przeciwko N.K., S.J., G.J., Narodowemu Bankowi Polskiemu i Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. w W. o odszkodowanie. Podstaw skargi upatrywała w tym, że nie była należycie reprezentowana w sprawie, której wznowienia żąda i wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania.

Postanowieniem z dnia 29 lipca 2015 r. Sąd Apelacyjny w W. odrzucił wniosek powódki o przywrócenie terminu do wniesienia skargi o wznowienie postępowania i odrzucił skargę, jako wniesioną po upływie ustawowego terminu.

Postanowieniem z dnia 11 maja 2016 r. Sąd Najwyższy, orzekając na skutek zażalenia powódki, uchylił zaskarżone postanowienie. W motywach rozstrzygnięcia stwierdził, że nie doszło do uchybienia terminowi do wniesienia skargi w zakresie części wskazanych przez powódkę podstaw wznowienia. Wskazał, że w skardze, skarżąca domagała się także wznowienia postępowania z powodu nieważności postępowania na skutek nienależytego reprezentowania jej przez ustanowionego z urzędu pełnomocnika radcę prawnego J.C-H., która miała podejmować czynności w sprawie w okresie zawieszenia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego. Tymczasem z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynikało, że Sąd ocenę, czy zachodzi ustawowa podstawa wznowienia postępowania z powodu nieważności, ograniczył do zbadania nieważności postępowania spowodowanej pozbawieniem powódki możliwości działania.

W piśmie procesowym z dnia 15 stycznia 2017 r., stanowiącym uzupełnienie skargi o wznowienie postępowania, powódka dodatkowo zarzuciła brak pełnomocnictwa dla radcy prawnego B.P. do reprezentowania Narodowego Banku Polskiego w prawomocnie zakończonym postępowaniu.

Postanowieniem z dnia 30 maja 2017 r. Sąd Apelacyjny w W. odrzucił skargę. W uzasadnieniu wskazał, że nie została ona oparta na żadnej z ustawowych podstaw wznowienia postępowania. Podniósł, że skarżąca brała czynny udział w prawomocnie zakończonym postępowaniu i była reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, który wykonywał zawód radcy prawnego od dnia 12 grudnia 1983 r., a dopiero od dnia 1 marca 2011 r. znajduje się na liście radców

prawnych nie wykonujących zawodu. Z informacji udzielonej przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w W. wynika, że wobec radcy prawnego J.C-H. nie podjęto uchwały w sprawie zawieszenia prawa do wykonywania zawodu. Natomiast zarzucane przez skarżącą nienależyte wykonywanie obowiązków przez pełnomocnika z urzędu, czy nie podejmowanie przez orzekające w sprawie sądy inicjatywy dowodowej z urzędu, nie stanowi ustawowej podstawy wznowienia postępowania. Podstawy takiej nie stanowi również, brak pełnomocnictwa dla radcy prawnego B.P., skoro reprezentowała ona przeciwnika procesowego skarżącej.

W zażaleniu powódka zarzuciła naruszenie art. 401 pkt 2 w zw. z art. 379 pkt 2 k.p.c. oraz w zw. z art. 28 ust. 1 i ust. 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2017, poz. 1870 ze zm. - dalej: „u.r.p.”), polegające na błędnym uznaniu, że nie była pozbawiona możliwości obrony wskutek nienależytego umocowania jej pełnomocnika, co w konsekwencji doprowadziło do nienależytej reprezentacji powódki. Podniosła, że reprezentująca powódkę z urzędu radca prawny J.C-H. sformułowała pismo z dnia 11 lutego 2003 r. oraz wywiodła apelację z dnia 2 czerwca 2003 r. jednocześnie jako radca prawny i adwokat. W konsekwencji niezasadne było przyjęte przez Sąd Apelacyjny założenie, iż powódka była należycie reprezentowana. Wskazując na powyższe zarzuty wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany Narodowy Bank Polski wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 401 pkt 2 k.p.c. wynika, że podstawę wznowienia postępowania stanowi okoliczność, że strona nie była należycie reprezentowana bądź wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania. Wskazuje się, że z nienależytą reprezentacją mamy do czynienia, gdy w procesie nie działał przedstawiciel ustawowy osoby fizycznej niemającej zdolności procesowej, organ uprawniony do działania w imieniu osoby prawnej albo organizacji mającej zdolność sądową albo występujący w sprawie reprezentant strony nie miał wymaganych przymiotów do występowania w tej roli (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II PZ 2/17, nie publ.). Pozbawienie zaś strony możliwości

działania polega na tym, że z powodu wadliwości proceduralnych sądu, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, strona nie mogła brać udziału w całym postępowaniu lub istotnej jego części (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2014 r., II CZ 79/14, nie publ.).

Jak trafnie wskazał Sąd Apelacyjny w postępowaniu, którego skarga dotyczy, skarżąca zarówno przed Sądem Okręgowym, jak i przez Sądem Apelacyjnym była reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, tj. radcę prawnego J.C-H., która jak wynika z informacji Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 21 lutego 2017 r. wykonywała zawód radcy prawnego od dnia 12 grudnia 1983 r., a dopiero od dnia 1 marca 2011 r. znajduje się na liście radców prawnych niewykonyujących zawodu (k. 190). Ponadto z informacji Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 30 grudnia 2016 r. wynika że - wbrew twierdzeniom skarżącej - nie podjęto w stosunku do tego pełnomocnika uchwały w sprawie zawieszenia prawa do wykonywania zawodu (k. 173). Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 i ust. 4 u.r.p. zawieszenie prawa do wykonywania zawodu następuje na podstawie uchwały rady okręgowej izby radców prawnych, a nie z mocy prawa, z uwagi na wykonywanie zawodu adwokata. Skoro Sąd Apelacyjny ustalił, że uchwały takiej nie podjęto, prawidłowo nie zrealizował, jako bezprzedmiotowego, wniosku powódki o zwrócenie się do Okręgowej Rady Adwokackiej w W. o podanie, od kiedy J.C-H. wykonywała zawód adwokata. Jedynie występowanie w sprawie w charakterze pełnomocnika osoby, która nim być nie może, oznacza brak należytego umocowania pełnomocnika i prowadzi zawsze do nieważności postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono natomiast, że zmiana przynależności korporacyjnej ma jedynie wymiar formalny i w żadnym wypadku nie może oznaczać wygaśnięcia udzielonego pełnomocnictwa i skutkować nieważnością postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2005 r., II CK 309/05, nie publ.).

Niewłaściwe wykonywanie obowiązków przez pełnomocnika z urzędu - co zarzucała skarżąca - nie stanowi nienależytej reprezentacji strony w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że nawet niewłaściwe wykonywanie obowiązków przez pełnomocnika z urzędu nie oznacza nienależytej reprezentacji strony w rozumieniu art. 401 pkt 2 zd. 1 k.p.c.

i art. 408 k.p.c. Nienależyta reprezentacja strony oznacza, że osoba, która działała za stronę, nie miała do tego umocowania, czyli nie były spełnione wymagania warunkujące powstanie i istnienie takiego umocowania w świetle miarodajnych w tym zakresie regulacji prawnych. Nie można natomiast kwalifikować jako nienależytej reprezentacji strony sytuacji, w której osoba mająca działać za stronę - posiadająca umocowanie - w istocie nie działała lub nienależycie wykonywała swoje obowiązki (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1980 r., III CZP 19/80, OSNCP 1980, nr 11, poz. 205, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 r., III CKN 17/96, nie publ, z dnia 26 marca 2003 r., II CZ 26/03, OSNC 2004, nr 6, poz. 95, z dnia 24 lutego 2006 r., II CZ 1/06, nie publ., z 19 maja 2010 r., I CZ 16/10, nie publ., i z dnia 27 stycznia 2012 r., II PZ 41/11, nie publ.).

Możliwość żądania wznowienia postępowania z powodu nieważności wywołanej brakiem należytej reprezentacji bądź pozbawienia możliwości działania dotyczy natomiast tylko tej strony, która była nienależycie reprezentowana (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2003 r., V CZ 111/03, nie publ., z dnia 11 czerwca 2008 r., V CZ 34/08, nie publ., i z dnia 30 września 2008 r., III CZ 67/08, nie publ.). W konsekwencji skarga nie opiera się na ustawowej podstawie również w zakresie zarzuconego przez skarżącą, braku umocowania pełnomocnika strony przeciwnej. Ponadto, wbrew twierdzeniom skarżącej, radca prawny B.P. reprezentująca w prawomocnie zakończonym postępowaniu Narodowy Bank Polski dysponowała odpowiednim pełnomocnictwem procesowym (k. 79- 80).

Również nie podjęcie przez orzekające w sprawie sądy inicjatywy dowodowej z urzędu, czy wydanie rozstrzygnięć, które skarżąca postrzega jako błędne, nie stanowi ustawowych podstaw wznowienia postępowania. Ponadto, jak trafnie podkreślił Sąd Apelacyjny, kwestia ta była już przedmiotem badania w prawomocnych postanowieniach odrzucających uprzednio złożone przez powódkę skargi o wznowienie postępowania (k. 834, 836-837, 1070-1073).

Z przytoczonych względów na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3, art. 99 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz § 12 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 2 ust. 2 i § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013, poz. 490 ze zm.) w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1805) oraz w zw. z §22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1715) mając na uwadze, że koszty zastępstwa dotyczą wyłącznie incydentalnego postępowania zażaleniowego, a postępowanie o wznowienie postępowania zostało zainicjowane skargą złożoną 17 grudnia 2013 r.

Na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. uwzględniając trudną sytuację materialną i życiową skarżącej, nie obciążono jej kosztami postępowania zażaleniowego.

jw

a.ł